

Ku knižnici bratislavských kapucínov

PAVOL MIKLOVIČ

Krátká história rádu a knižnice

Františkánska rodina, tak ako veľa rehoľných spoločenstiev, zažila začiatkom novoveku veľké úpadkové obdobie. Veľa rádov prešlo reformami, alebo sa vytvorili nové spoločenstvá, ktoré prechádzali od kontemplatívneho spôsobu života k aktívnemu. Začiatkom 16. storočia prešiel aj františkánsky rád reformným obdobím. Najskôr sa rád rozdelil na dve skupiny – observantov a konventuálov, ku ktorým sa mali priradiť všetky ostatné miestne reformné hnutia v rámci mužských rehoľných spoločenstiev. Avšak ani observantská vetva rádu neuspokojovala túžby niektorých rehoľníkov po vernejšom zachovávaní ideálov sv. Františka, predovšetkým čo sa týkalo jednoduchosti a prísnosti. Z tohto dôvodu Matúš z Bascia opustil kláštor Montefalcone a tak, možno nechtiac, stál na začiatku reformného hnutia kapucínov. Z hľadiska výzoru sa táto skupina františkánov odlišovala od ostatných hlavne tým, že nosili bradu a špicatú kapucňu. Po mnohých ťažkostiach nakoniec pápež Klement VII. v bule *Religionis zelus* z roku 1528 uznal kapucínske bratstvo aj po formálnej stránke. Kapucíni hneď vo svojich počiatkoch prešli veľmi ťažkou krízou. Ich zakladateľ sa vrátil k observantom, druhý predstavený, Ľudovít z Fossombrone, bol vyhnaný pre prílišnú prísnosť a štvrtý, Bernardín zo Sieny, nazývaný tiež Ochino, odpadol od katolíckej viery a pridal sa k protestantom. Po prekonaní tejto krízy sa kapucíni začali šíriť po celej Európe, najmä vo Francúzsku, Švajčiarsku, Nemecku a Rakúsku. V roku 1619 pápež Pavol V. uznal kapucínov ako samostatný rád a odvtedy sa kapucíni šíria po celom svete. Na Slovensko kapucíni prišli v roku 1674 na pozvanie ostrihomského arcibiskupa Juraja Selepčeniho a na žiadosť nitrianskeho biskupa. Usídlili sa v Pezinku. Išlo hlavne o protireformačnú misiu, keďže Pezinok bol v tom čase protestantským mestom so šiestimi katolíckymi rodinami. Takmer súčasne s nimi prišiel do Pezinka aj rád jezuitov, ktorý tu založil gymnázium. Kapucíni sa viac venovali kázaniu, misionárskej činnosti, spovedaniu a správe farnosti. O dva roky neskôr kapucíni prišli do Bratislavy a usídlili sa pri kaplnke sv. Kataríny, v dome postavenom v jej blízkosti. V roku 1712 sa kapucíni presídlili do novovybudovaného kláštora a v roku 1717 mali už postavený aj kostol sv. Štefana kráľa. Keďže však bol postavený na bahnitej pôde, povolili mu základy a už v roku 1735 sa stavba nachádzala v kritickom stave. Kostol dal zreštaurovať ostrihomský arcibiskup Imrich Esterházi. Pod jeho dohľadom František Portenhauser v roku 1737 rozšíril stavbu kláštora o sakristiu a knižnicu, čo bolo zrejme nutnosťou,

pretože bratia prichádzali do Bratislavy nielen kvôli pastoračnej činnosti, ale aj kvôli štúdiu filozofie a teológie a rovnako sa zaoberali aj prednáškovou a učiteľskou činnosťou. Neskôr bol kláštor ešte niekoľkokrát prestavaný až do dnešnej podoby.

Samostatná knižnica bratislavských kapucínov fungovala zrejme už od roku 1737, teda po viac ako šesťdesiatich rokoch príchodu kapucínov do Bratislavy. Potvrdzujú to aj exlibrisy, ktorých sa z roku 1740 zachovalo minimálne 147. Knihy z tejto knižnice identifikuje hlavne otláčok pečate sv. Štefana s kolopisom: *Sigil. Capucinatorum Conventus Posoniensis* a vpísaný exlibris *Loci Capucinatorum Posonii* v rôznych podobách a s rôznym datovaním. Najstaršie bratislavské exlibrisy, ktoré sa mi doteraz podarilo objaviť, pochádzajú z roku 1694, hoci je zrejme, že knihy tu boli už prv. Knihy sa do tejto knižnice dostávali okrem priamej kúpy aj rôznymi inými cestami. Väčšinou to bolo z blízkych kapucínskych kláštorov – zo slovenských kláštorov v Pezinku, Holíči a Kremnici, z maďarských kláštorov v Óvári (dnešný Mosonmagyaróvár) a v Budapešti, z rakúskeho kláštora v Pruggi ad Leytham (dnešné mestečko Bruck an der Leitha) a z oboch viedenských kláštorov. Objavujú sa aj knihy z iných kláštorov, ale ide skôr o zriedkavé zápisy. Niektoré knihy pochádzajú od dobrodincov, ktorí podporovali kapucínov zrejme aj inak ako len knižnými darmi. Pomerne často sa vyskytuje exlibris kráľovského komorníka Štefana Rakovského, ktorý pravdepodobne jednorázovo daroval knihy bratislavskému konventu kapucínov v roku 1879. Svedčí o tom záznam *Conventui PP. Capucinatorum Posoniensi donavit Illmus. DD. Stephanus Rakovszky S.C. et R.M. Camerarius 1879*. Veľa podpisov pochádza od viac menej neznámych osôb, tak kňazov ako aj laikov, ktorí nepatrili do františkánskej komunity a ktorí jej darovali svoje knihy. Pomerne časté sú vlastnícke záznamy Jozefa a Šimona Valentovičovcov, Jána Bednára alebo suchá pečať s menom Cserny Guyla. V knihách figuruje veľa ďalších exlibrisov kapucínskych bratov a pátrov. Ide prevažne o študentov filozofie alebo neskôr teológie a často sa vyskytuje tiež exlibris Tita Hanúska, ktorý v miestnom kláštore pôsobil ako knihovník.

Knihovníkmi boli samotní kapucíni, ktorí boli spravovaním knižnice poverení predstavenými rádu. Podľa zatiaľ dostupných kapucínskych provinčných schematizmov boli známi títo knihovníci (mená uvádzam v pôvodnej forme, v akej sa vyskytujú v jednotlivých schematizmoch): P. Camillus Tohajzer (1859–60), P. Aurelius Doninger (1861), P. Victor Szaszinek (1864), P. Mauritius Niedrist (1865), P. Hermenegildus Kada (1866), P. Josephus Foglár (1871–72), P. Placidus Ruckmich (1873–75), P. Rudolphus Lichtenecker (1876–78), P. Rochus Gere (1879–80), P. Titus Hanuszek (1881–87), P. Aloysius Wollin (1888–90), P. Celsus Horváth (1892), P. Raphaël Pintér (1893), P. Mathias Novinszky (1894), P. Veremundus Schweighardt (1895–96), P. Franciscus Ser. Hamedinger (1898–1900), P. Aquilinus Malecsek (1901–02), P. Fridericus Koblovsky (1903), P. Antonius Horvát (1905), P. Fidelis Kledetzka (1906–11), P. Adrianus Mozer (1913–18), P. Bernardinus Tomik (1923). Z týchto záznamov je zrejme, že kapucíni sa snažili starať sa o svoje knihy čo najlepšie, preto poverili vedením knižnice vzdelaných pátrov, kým frátri, ktorí väčšinou nemali adekvátne vzdelanie, mali na starosti iné záležitosti. Spomedzi všetkých knihovníkov najviac vyniká meno pátra Tita

Hanúseka, ktorý ako oficiálny knihovník v knižnici bratislavského kláštora pôsobil 7 rokov. Po istom čase sa stal bratislavským gvardiánom a neskôr aj provinciálnym ministrom Rakúsko-uhorskej provincie.

Z hľadiska členenia spadali bratislavskí kapucíni pod Rakúsko-Uhorskú provinciu, po 1. svetovej vojne pod Viedenskú provinciu. V roku 1934 boli slovenské kláštory pričlenené k českej provincii a za Slovenskej republiky bol zriadený slovenský komisariát, ktorý fungoval až do násilnej likvidácie kláštorov vtedajšou štátnou mocou v päťdesiatich rokoch. Knižnica bratislavských kapucínov fungovala, dá sa povedať, do 3. mája 1950, kedy boli vplyvom komunistického režimu do „pracovných táborov“ deportovaní všetci bratia s výnimkou štyroch. O dva roky neskôr boli odvedení aj zvyšní bratia. Kláštorná knižná zbierka bola prevezená do Matice slovenskej v Bratislave, neskôr do Martina a v súčasnosti je umiestnená v Slovenskej národnej knižnici v Martine. Rukopisy z Archívu literatúry a umenia Slovenskej národnej knižnice boli reštitúciou vrátené Slovenskej provincii Rádu menších bratov kapucínov. Zvyšný fond sa v súčasnosti spracováva do elektronickej podoby.

Pôvodný a súčasný rozsah fondu

Presný pôvodný rozsah knižnice je len ťažko určiteľný vzhľadom na pohnuté časy, ktoré knižnica prekonala. Súčasný rozsah iste presahuje 21000 zväzkov. Je možné, že niektoré knižné publikácie sa včlenili do konzervačného fondu Slovenskej národnej knižnice, čo by mohlo vysvetliť absenciu niektorých titulov v zbierke, avšak nie je vylúčené ani roztratenie časti fondu spôsobené nešetrným transportom. V súčasnosti je v elektronickej podobe spracovaných približne 8500 zväzkov, pričom počet jednotlivých kníh je 8108.

Časová skladba knižnice

Nasledovná analýza kapucínskej knižnice vychádza zo spracovanej vzorky 8646 zväzkov, z čoho je 94 rukopisov a 52 inkunábul. Vo fonde kapucínskej knižnice sa nachádzalo 94 rukopisov, ktoré boli vrátené kapucínskej reholi. Ďalej sa tu nachádza 52 zväzkov z 15. storočia, 16. storočie je zastúpené 325 zväzkami, 17. storočie 737 zväzkami, 18. storočie obsahuje 3357 zväzkov, 19. storočie 3067 zväzkov a napokon 20. storočie 690 zväzkov. V 323 zväzkoch sa žiadny rok vzniku nevyskytuje a len ťažko ho možno určiť.

Typologický a obsahový rozbor fondu

Rukopisy

Knižnica obsahovala 94 rukopisov z bratislavskej kapucínskej knižnice. Pochádzajú z 18. až 20. storočia. Tieto rukopisy sa reštitúciou vrátili späť Slovenskej provincii

Rádu menších bratov kapucínov. Môžeme tu nájsť protokoly, historické spisy svetových a cirkevných dejín, ale aj historické spisy o bratislavskom konvente, právnické spisy kanonického i civilného práva, rôzne modlitebné knižky, náboženskú literatúru týkajúcu sa kapucínskeho rádu, rozjímania a pojednania, duchovné cvičenia, exhortácie, zbierky nemeckých, maďarských a slovenských kázní, liturgické príručky, kanonické vizitácie kapucínskych konventov, hospodárske knihy a ďalšie spisy týkajúce sa agendy bratislavského konventu, filozofické a teologické spisy, a tiež zápisky z prednášok študentov teologického štúdia v Bratislave a katalógy kapucínov. Rukopisy sú písané v latinskom, nemeckom, maďarskom, slovenskom, francúzskom a talianskom jazyku. Z viacerých zaujímavých diel stojí za povšimnutie spis *Catalogus omnium patrum et fratrum Ordinis Minorum Capucinatorum ab origine provinciae Austriaco-Hungaricae complectens*. Obsahuje zoznamy kapucínskych pátrov a frátrov od počiatku Rakúsko-uhorskej provincie, generálne kapituly, kláštory Rakúsko-uhorskej provincie. Na zadnom prídošti sa nachádza farebná mapa Rakúsko-uhorskej provincie. Za zmienku stojí aj dielo Sixta Budensisa *Protocollum seu historia domestica conventus Posoniensis patrum capucinatorum collectum*. Obsahuje protokoly a dejiny bratislavského konventu od príchodu kapucínov až do roku 1775. Je rozdelené podľa predmetov do desiatich kapitol, pričom v niektorých kapitolách sa ešte pokračovalo až do roku 1918. Medzi veľké zaujímavosti patrí aj spis Atanáza Zuberu – kapucína, misionára a apoštolského vikára. Obsahuje jeho listy a dokumentárny materiál, mená misionárov rôznych rehoľných spoločností v rôznych misijných mestách.

15. storočie

Bratislavská knižnica kapucínov obsahuje 52 inkunábul. Po vyplienení kapucínskeho kláštora boli umiestnené v Miestnom pracovisku Matice slovenskej v Bratislave a v roku 1975 v Matici slovenskej v Martine. V súčasnosti sa nachádzajú v Slovenskej národnej knižnici v Martine. V zbierke inkunábul kapucínskej knižnice sa najčastejšie vyskytuje náboženská spisba. Ide hlavne o biblie, zastúpené šiestimi exemplármi z rokov 1476, 1487, 1491, 1493, 1497 a 1498, ďalej o biblické výklady, listy sv. Hieronyma, životopisy či legendy uhorských svätcov aj svätcov uctievaných celosvetovo a životopisy pápežov. Cirkevná spisba je zastúpená cirkevnými príručkami, rôznymi kázňami, cirkevnoprávnymi predpismi zahrnutými v pápežských dekrétach, konštitúciách a ich komentároch. Civilná právna literatúra je zastúpená dielom Bartola de Saxoferrata. Filozofickú literatúru reprezentujú starogrécki velikáni Aristoteles či Platon, starokresťanskú filozofiu svätí otcovia Aurelius Augustinus a sv. Hieronym. Nachádza sa tu aj súborné dielo Anitia Manlia Severina Boethia, nechýbajú ani iné filozoficko-teologické spisy Vincentia Ferreria či štyri knihy sentencií Petra Lombarda. Súčasťou kapucínskej knižnice je aj Ciceronove filozofické dielo Tuskulské rozhovory, ktoré bolo pravdepodobne používané skôr z filologického ako z filozofického hľadiska. Z filologických diel knižnica obsahuje známe dielo Jána Balbusa *Catholicon*. Za povšimnutie stojí

poetické dielo Antonia Mancinella a z rétorickej spisby súborné dielo Johanna Antonia Campana či Marcella Nonia. Literárne zaujímavým dielom je aj zbierka historických anekdot Valeria Maxima, ktorá rovnako ako Ciceronove Tuskulské rozhovory mohla slúžiť aj filologickému účelu. Prírodnými vedami sa zaoberá dielo Tita Lucretia Cara *De rerum natura* a dielo Nicolausa de Cusa *Opuscula theologica et mathematica*.

Najstaršou a zároveň pravdepodobne najvzácnejšou inkunábulou v kapucínskej knižnici je prvotlač renesančného humanistu, talianskeho filozofa, filológa a historika Laurentia Vallu *Elegantiae linguae latinae*. Vydaná bola v Benátkach v roku 1471 Mikulášom Jensonom. Laurentius Valla v tomto diele položil základy pre reformu latinskej prózy a vzbudil zvýšený záujem o Ciceronovo dielo. Taktiež sa pričínil o znovuoživenie klasického duchovného vzdelania. Táto inkunábula je vzácna aj vďaka zlatej iniciálke vo viacfarebnom kvetovom štvorci a pozlátenému levovi s kvetovým a zlatým ornamentom. V knižnej zbierke kapucínov nechýba azda najznámejšie a najviac vydávané dielo 15. storočia pochádzajúce od dominikána a arcibiskupa, kronikára, hagiografa a jedného z najvýznamnejších stredovekých spisovateľov Jacoba de Voragine *Legenda aurea sanctorum*. Ide o životopisy svätých. V stredoveku sa toto dielo tešilo veľkej popularite, o čom svedčia aj početné rukopisné odpisy i mnohé tlačené vydania. V knižnici sa nachádza v dvoch exemplároch, z rokov 1481 a 1485. Obe pochádzajú so Štrasburskej tlačiarne. K neskoršiemu vydaniu je priviazaná tlač *Legendae sanctorum Regni Hungariae* z tej istej tlačiarne, ktorá je datovaná okolo rokov 1486–89. Je celkom zaujímavé, že vo fonde sa nenachádza žiadna inkunábula v inom jazyku ako latinčine. Inkunábuly z kapucínskej knižnice potešia nielen svojou obsahovou či historickou hodnotou, ale tiež výzdobou kníh. Nie je žiadnou raritou vidieť v nich iniciálky rôzneho zafarbenia, vmaľované i drevorezové, ba aj niekoľko zlatých. V niektorých sa nachádzajú veľmi pekné drevorezy. Prevládajú inkunábuly tlačené v Benátkach, v Štrasburgu a napokon v Norimbergu.

16. storočie

Tlače 16. storočia v knižničnej zbierke bratislavských kapucínov tvorí 325 zväzkov. Ide o diela napísané prevažne v latinčine, menej už v nemčine, zriedka v gréčtine a sporadicky aj v taliančine. Nachádzajú sa tu knihy z oblasti náboženstva, filozofie, práva, histórie a literatúry. Je ťažko presne zaradiť jednotlivé diela, lebo jednotlivé odbory sa veľmi často prelínajú a niektoré diela v sebe zahŕňajú viacero odborov. Náboženstvo je zastúpené štyrmi bibliami (tri sú napísané v latinčine a jedna v nemčine), dvoma katechizmami a v neposlednom rade výkladmi k rôznych knihám Nového zákona. Bohato zastúpená je homiletická tvorba v teoretickej i v praktickej podobe. Za povšimnutie bezpochyby stojí súborné dielo kázni sv. Hieronyma, Ambróza, Augustína, Gregora, Origena, Jána Chrysostoma a ďalších na jednotlivé dni v roku a na sviatky svätých s názvom *Homilie, hoc est conciones populares*. Kresťanská filozofia je zastúpená mnohými autormi zvučných mien ako sv. Augustín, Hieronym, Ambróz, Bazil Veľký či Cyprián,

novších kresťanských filozofov zastupujú Erazmus Rotterdamský či Tomáš Akvinský. Zo svetskej filozofie má v knižnici pevné miesto Cicero a Aristoteles, nachádzajú sa tu i dejiny filozofie Diogena Laertia alebo výkladové dielo zaoberajúce sa komentárom Aristotelovej fyziky od Jána Velcuriona. Medzi protestantské diela nachádzajúce sa v knižnici patrí Lutherov výklad biblie a Zwingliho komentár o pravom a falošnom náboženstve. Objavilo sa i mytologické dielo Jána Bocatia *De genealogia deorum*. Historické spisy sú prekvapivo dobre zastúpené. Ide o dejiny rímskych panovníkov, Pliniove či Svetoniove dejiny, tiež Guicciardinioho italské dejiny či dejiny niektorých nemeckých alebo keltských kmeňov. Za povšimnutie stojí aj *Chronographia* G. Genebrarda, *Der Hungern chronica* alebo Hueberove životopisné dielo o Martinovi Lutherovi. Nedá sa nespomenúť ani súborné dielo Niccola Machiavelliho *Tutte le opere*. Medzi bohato zastúpené odbory patrí aj filológia. Ide prevažne o rôzne gramatiky, no nachádza sa tu i latinský výkladový slovník. Teória rétoriky je zastúpená Aristotelom či Bartolomejom Cavalcantom. V literárnom odbore je najviac zastúpeným literárnym druhom poézia. V knižnici sa nachádzajú diela starých antických veľikánov ako Hesiodos, Homer, Pindaros, Vergilius a Horatius. Zaujme tiež súborná zbierka najväčšieho starokresťanského latinského básnika Aurelia Prudentia Clementa *Poemata omnia*, a veľmi zaujímavá je aj oslavná reč a báseň Pavla Fabricia *Oratio & carmen de Carolo V.*. Z dramatickej tvorby sa zachovali Plautove a Terentiove komédie a Sofoklove tragédie. Z prírodných vied je zastúpená matematika dielom *Elementa geometriae* a medicína dielom Antonia Mizalda *Alexikepus seu auxiliaris et medicus hortus*. Veľmi zaujímavé je tiež dielo Hieronyma Mercuriala *De arte gymnastica libri sex*, v ktorom autor poukazuje na prospešnosť pohybovej činnosti človeka hlavne zo zdravotného hľadiska. Zvláštnosťou je grécky spis *Milostné listy* od gréckeho antického autora Aristaineta. Tento spis je zaujímavý i tým, že bol vydaný na základe spisu zo Sambucovej knižnice.

17. – 20. storočie

V kapucínskej knižnici bratislavských františkánov sa nachádza 737 zväzkov zo 17. storočia, najpočetnejšie je zastúpené 18. storočie so svojimi 3357 zväzkami, 19. storočie obsahuje 3067 zväzkov a napokon 20. storočie iba 690 zväzkov, čo je však vzhľadom na pohnutý osud kapucínskeho rádu v druhej polovici storočia celkom pochopiteľné. Spomedzi všetkých kníh je najviac zastúpená náboženská spisba. Ide hlavne o homiletickú, apologetickú a polemickú literatúru a výklady Svätého Písma. Bohato zastúpená je tiež teologická literatúra, predovšetkým dogmatická, pastorálno-katechetická a morálna. Často sa vyskytujú spisy spirituálneho a meditatívneho ladenia. Nachádzajú sa tu, samozrejme, aj liturgické knihy ako misály a breviáre. Rovnako diela Svätých Otcov majú v tejto knižnici svoje pevné miesto. Ide predovšetkým o teologicko-filozofické diela a nábožensko-filozofické spisy kresťanských filozofov. O veľkej úcte kapucínov k Panne Márii svedčí množstvo kníh s touto tematikou. Samozrejme, nemohla chýbať ani história, a to tak cirkevná, ako i svetská, tak domáca, ako

i svetová. Početné sú životopisy svätých. Zvláštnu skupinu tvoria schematizmy, a to predovšetkým kapucínske, avšak do tejto knižnice zablúdili aj schematizmy iných rehôľ alebo diecéz. Pomerne dobre zastúpené sú i diela kanonického práva a právnické príručky. Zaujímavosťou je pomerne slušné zastúpenie prírodných vied. Mnohé vedné disciplíny prešli početnými zmenami, čo sa týkalo predmetu štúdia, preto jedna vedná disciplína v sebe často zahŕňa hneď niekoľko samostatných moderných vedných disciplín. Nechýbajú knihy z oblasti medicíny, fyziológie, matematiky, aritmetiky, algebry, geometrie, fyziky, astrológie, objavuje sa aj geografia, botanika, architektúra a ekonómia. Filológia patrila nepochybne medzi často využívanú literatúru, či už išlo o gramatiky, čítanky alebo slovníky v najrôznejších jazykoch: latinčina, nemčina, maďarčina, gréčtina, taliančina, čeština, francúzština, španielčina, angličtina i hebrejčina a dokonca aj arabčina. Čo sa týka beletrie, je zastúpená nielen antickými básnikmi či prozaikmi, ale aj neskoršími stredovekými či novovekými spisovateľmi. Osobitnú časť knižnice tvoria časopisy. Ide prevažne o nemecké náboženské časopisy *Der Prediger und Katechet. Ein praktischekatholische Monatschrift* a *Studien und Mittheilungen aus dem Benedictiner- und dem Cistercienser-Orden* a maďarské náboženské časopisy *Havi szemle* a *Magyar Sion*. Zo všetkých autorov, ktorí sa nachádzajú v tejto zbierke, spomeniem aspoň niektorých. Spomedzi jezuitov vynikajú mená ako Vitus Pichler, Hermann Busenbaum, Martinus de Esparga, či významný uhorský profesor matematiky a fyziky Pavol Mako. Medzi kapucínskych autorov patrí Bernard Bononia, Norbert Kárászek, Maria Engelbert vom Scheyern, Anselm von Esch, či Amand von Grätz. Svetová literatúra je zastúpená napr. Nicolom Machiavellim, Honoré de Balzacom, Molierom či Isaacom Newtonom. Spomedzi slovenských autorov v knižnici môžeme nájsť diela Mateja Bela, Martina Sentivániho, Juraja Praya, Štefana Katona, Jána Munkaya, Franka Vítazoslava Sasinka, Svetozára Hurbana Vajanského, Andreja Truchlého, Boženy Slančíkovej – Timravy či Sama Czambela. Z jazykového hľadiska môžeme v knižnici nájsť tlače písané v najrôznejších jazykoch. Prevláda pochopiteľne latinčina, ale bohato je zastúpená aj nemčina a maďarčina. Častý je aj taliansky, francúzsky, španielsky a grécky jazyk a môžeme tu nájsť aj diela v ruštine, angličtine, či hebrejčine a v spomínanej arabčine. Taktiež sa tu nachádzajú aj tlače v češtine a v slovenčine. Najstaršie dielo v češtine *Jak kostelnj tak domácý postilla, to gest: Potok toho co se z ewangelium každau neděli přes celý rok čte...* vyšlo v roku 1667 v Prahe vďaka Jiřímu Černochovi. Druhé najstaršie české dielo *Trinitas dominicalis, to gest: Trogice nedělnj; a nebo kázanj troge na každau neděli, od swato-dussnjch swátků až do adwentu, ... Dil druhý.* vyšlo tiež v Prahe nákladom Karla Františka Rosenmüllera v roku 1743. Autorom tohto diela je františkán Michal Pellischotti. Najstaršie dielo napísané v slovenčine pochádza z Trnavy, z Akademickej tlačiarne z roku 1760. Ide o katechizmus *Obecneg myssye učenj krestianského knižka, skrze otázky na tri sskolý porádně rozdělená*. Druhou najstaršou knihou je tiež katechizmus z roku 1782, ktorý vyšiel rovnako v Trnave pod názvom *Welký katechismus s otáskami a odpověďmi k obecnému, a zvlásstnemu vyučowánj mládeže w cýsarsko-kráľowských zemách*. Čo sa týka vydavateľstiev jednotlivých tlačí zo 17.-20. storočia, ide najmä o nemecké vydavateľstvá

v mestách Augsburg, Regensburg, Frankfurt, Leipzig, Freiburg, Mainz, Mníchov, Kolín nad Rýnom, Berlín a Würzburg, rakúske vydavateľstvá vo Viedni, Innsbrucku, Salzburgu, Ingolstadte, francúzske vydavateľstvá v Paríži a Lyone, maďarské vydavateľstvá v Budapešti a Ostrihome, švajčiarske vydavateľstvo v Bazileji, talianske vydavateľstvá v Benátkach, Ríme a Padove, české vydavateľstvá v Prahe a Olomouci, a napokon slovenské vydavateľstvá v Trnave, Bratislave, Košiciach, Skalici, ale nájdú sa aj tlače vydané v Turčianskom sv. Martine a Banskej Bystrici.

Katalógy historické a súčasné

Na pôde Matice slovenskej vznikol ku kapucínskej knižnici lístkový katalóg, ktorý obsahuje približne 21000 titulov. Tento katalóg sa odovzdal spolu s rukopismi slovenskej provincii kapucínov. Zachoval sa tiež rukopisný katalóg tejto knižnice, ktorý sa datuje do polovice 19. storočia. Je rozdelený do 27 odborov a pri každom zväzku sa na chrbte knihy uvádza číslo, meno a priezvisko autora, názov diela, počet častí, miesto vydania, rok vydania, počet zväzok, formát, miesto uloženia, séria, stav a jazyk. Je v ňom spracovaných približne 4600 titulov v 6800 zväzkoch. V súčasnosti prebieha elektronické spracovanie tejto knižnice a do tejto doby je zatiaľ spracovaných približne 8500 zväzkov.

Literatúra

JANOTA, Igor: Rehole, kostoly a kláštory v Bratislave. Bratislava: Vydavateľstvo PT, 2008. ISBN 978-80-89218-65-3

ŠPIRKO, Jozef: Cirkevné dejiny 2. Turčiansky sv. Martin: Neografia, 1943.

KOTVAN, Imrich - FRIMOVÁ, Eva: Inkunábuly Slovenskej národnej knižnice Matice slovenskej v Martine. Martin: Matica slovenská, 1988.

ŠARLUŠKA, Vojtech: Inventár rukopisov archívu literatúry a umenia Matice slovenskej. Martin: Matica slovenská. 1992.

Internetová stránka: www.kapucin.sk zo dňa 21. júla 2008

Zverejnené so súhlasom autora